

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT 629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
ZESPÓŁ REALIZACJI
BADAŃ 621 - 07 - 57, 628 - 90 - 17
INTERNET: <http://www.cbos.pl>

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT. 24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89
E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/50/99

WIELKI POST I WIELKANOC A.D. '99

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, MARZEC '99

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

Podobnie jak w ubiegłych latach zapytaliśmy respondentów, które z wielkopostnych i wielkanocnych tradycji zachowały się w ich rodzinach, jaką wagę przywiązują one do przestrzegania praktyk religijnych i zwyczajów związanych z tym okresem. Interesowało nas również, czym są dla Polaków Święta Wielkanocne¹.

WIELKI POST I WIELKANOC W RODZINACH

Z deklaracji ankietowanych wynika, że czas wielkopostny i wielkanocny obchodzony jest przez większość polskich rodzin zgodnie z wielowiekową chrześcijańską tradycją oraz polskim obyczajem przekazywanym z pokolenia na pokolenie. Świadczą o tym odsetki wskazań dotyczących przestrzegania tradycji, które są niemal takie same jak przed rokiem.

Tabela 1

Które z wymienionych praktyk religijnych i zwyczajów wielkopostnych oraz wielkanocnych są zachowywane w Pana(i) rodzinie?	Odsetki odpowiedzi twierdzących według terminów badań	
	III '98	III '99
Dzielenie się z najbliższymi święconym jajkiem	94	94
Zachowanie postu w Wielki Piątek	95	93
Poświęcenie pokarmu w Wielką Sobotę (tzw. święcone)	95	93
Wysyłanie kartek z życzeniami świątecznymi	92	93
Przestrzeganie postu w środę popielcową	92	90
Obchodzenie zwyczaju śmigusa-dyngusa w tzw. lany poniedziałek	84	86
Domowy wypiek tradycyjnych wielkanocnych ciast, np. mazurków	82	86
Poświęcenie palemki w Niedzielę Palmową	86	85
Przystąpienie do spowiedzi wielkanocnej	81	83
Nawiedzenie Grobu Pańskiego w Wielki Piątek lub Sobotę	80	83
Malowanie pisanek	79	80
Posypanie głowy popiołem w środę popielcową	74	75
Udział w rekolekcjach wielkopostnych	73	75
Udział w rezurekcji (porannej mszy w Wielką Niedzielę)	74	74
Udział w kościelnych obchodach Triduum Paschalnego	68	70
Udział w nabożeństwie drogi krzyżowej lub gorzkich żalów	61	62

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (106) przeprowadzono w dniach 4-9 marca '99 na 1065-osobowej reprezentatywnej próbie losowo-adresowej dorosłej ludności Polski.

Czterdziestodniowy okres wielkiego postu rozpoczyna środa popielcowa, tego dnia - według deklaracji badanych - niemal wszystkie rodziny zachowują post (90%), większość uczestniczy też w kościelnym obrzędzie posypania głowy popiołem (75%), przypominającym o konieczności nawrócenia się. Udział w wielkopostnych rekolekcjach (75%) oraz w nabożeństwach drogi krzyżowej i gorzkich żalów (62%) umożliwia polskim rodzinom duchowe przygotowanie się do świąt. Jego uwieńczeniem jest spowiedź wielkanocna, do której - jak wynika z deklaracji - przystępują przedstawiciele zdecydowanej większości rodzin (83%). Liturgia Niedzieli Palmowej i związane z nią uroczyste święcenie palemek (85%) wprowadza w wydarzenia Wielkiego Tygodnia. Ponad dwie trzecie ankietowanych (70%) deklaruje uczestnictwo swoich rodzin w kościelnych obchodach Triduum Paschalnego. Niemal wszystkie polskie rodziny zachowują post w Wielki Piątek (93%), a wieczorem tego dnia większość rozpoczyna wędrówki do Grobu Pańskiego (83%). Zgodnie z tradycją, w Wielką Sobotę powszechnie (93%) przestrzegany jest zwyczaj święcenia pokarmów, m. in. własnoręcznie malowanych pisanek (80%), a także domowego wypieku tradycyjnych ciast (86%). Natomiast w Wielką Niedzielę o świcie trzy czwarte rodzin (74%) uczestniczy w rezurekcji (uroczystości Zmartwychwstania Pańskiego). Świąteczne śniadanie rozpoczyna się niemal we wszystkich domach od dzielenia się święconym jajkiem na znak łączącej rodzinę więzi (94%). Wzajemnym życzeniom towarzyszy pamięć o osobach nieobecnych - świadczy o tym powszechny zwyczaj wysyłania kartek świątecznych z życzeniami (93%). W większości domów w tzw. lany poniedziałek obchodzony jest również tradycyjny śmigus-dyngus (86%).

Przestrzeganie wielkopostnych i wielkanocnych tradycji zależy przede wszystkim od poziomu religijności rodziny, o którym możemy wnioskować na podstawie autodeklaracji respondentów dotyczących częstości ich udziału w praktykach religijnych².

² Zob. komunikat CBOS „Religijność Polaków w III RP”, oprac. B. Wciórka, marzec '99.

		CBOS
Wielkopostne i wielkanocne praktyki religijne i zwyczaje	Autodeklaracje dotyczące częstości udziału respondentów w praktykach religijnych a przestrzeganie w rodzinie tradycji wielkopostnych i wielkanocnych (współczynniki korelacji r Pearsona)	
Przystąpienie do spowiedzi wielkanocnej		0,47
Udział w rekolekcjach wielkopostnych		0,45
Posypanie głowy popiołem w środę popielcową		0,43
Udział w kościelnych obchodach Triduum Paschalnego		0,42
Udział w nabożeństwie drogi krzyżowej lub gorzkich żalów		0,39
Przestrzeganie postu w środę popielcową		0,38
Nawiedzenie Grobu Pańskiego w Wielki Piątek lub Sobotę		0,38
Zachowanie postu w Wielki Piątek		0,34
Udział w rezurekcji (porannej mszy w Wielką Niedzielę)		0,32
Poświęcenie palemki w Niedzielę Palmową		0,28
Poświęcenie pokarmu w Wielką Sobotę (tzw. święcone)		0,19
Domowy wypiek tradycyjnych wielkanocnych ciast, np. mazurków		0,16
Wysyłanie kartek z życzeniami świątecznymi		0,08*
Dzielenie się z najbliższymi święconym jajkiem		0,03 nieistotny
Malowanie pisanek		0,03 nieistotny
Obchodzenie zwyczaju śmigusa-dyngusa w tzw. lany poniedziałek		0,03 nieistotny
Większość współczynników korelacji jest istotna na poziomie $p=0,001$, współczynnik oznaczony * istotny na poziomie $p=0,01$.		

Zrozumiałe, że przestrzeganie wszystkich wielkopostnych i wielkanocnych praktyk religijnych zależy od poziomu religijności. Najsilniej jednak religijność wpływa na zachowanie zwyczaju spowiedzi wielkanocnej, udział w rekolekcjach, a także w obrzędzie posypania głów popiołem oraz w obchodach Triduum Paschalnego, w nieco mniejszym stopniu - na uczestnictwo w nabożeństwach drogi krzyżowej i gorzkich żalów, nawiedzeniu Grobu Pańskiego oraz na przestrzeganie postu w środę popielcową i w Wielki Piątek, a także na udział w rezurekcji oraz poświęceniu palemek w Niedzielę Palmową. Świecenie pokarmów w Wielką Sobotę słabiej związane jest z religijnością - należy do sfery bardziej świeckich zwyczajów świątecznych, których typowymi przykładami są: wysyłanie kartek świątecznych z życzeniami, śmigus-dyngus, malowanie pisanek, a także dzielenie się z najbliższymi święconym jajkiem. Warto podkreślić, że te świeckie zwyczaje zachowywane są w polskich rodzinach niezależnie od tego, jakie poglądy polityczne deklarują badani przez

nas ich przedstawiciele. Natomiast orientacja polityczna ankietowanych wyraźnie różnicuje przestrzeganie pozostałych tradycji wielkopostnych i wielkanocnych. Najczęściej zachowują je rodziny osób o poglądach prawicowych, najrzadziej zaś - rodziny respondentów identyfikujących się z lewicą.

Poza światopoglądowymi różnicowaniami odnotowujemy również środowiskowe różnice postaw wobec tradycji wielkopostnych i wielkanocnych. Ogólnie rzecz biorąc, przestrzeganie ich zależy od tych samych czynników społeczno-demograficznych, które kształtują uczestnictwo w praktykach religijnych³. Należy do nich przede wszystkim miejsce zamieszkania - im bardziej zurbanizowane środowisko, tym mniej rodzin zachowuje religijne tradycje, a także niektóre świeckie zwyczaje⁴. Postawa wobec tradycji zależy również od położenia społecznego i materialnego ankietowanych - im wyższe wykształcenie i dochody *per capita* w rodzinach respondentów, tym mniejsze zaangażowanie w większość wielkopostnych i wielkanocnych praktyk religijnych i zwyczajów. Prawidłowość ta nie dotyczy jednak tradycji, które określiliśmy jako świeckie.

Mimo odnotowanego różnicowania postaw w społeczeństwie, uzyskany obraz polskich rodzin wydaje się zbyt „święteczny”, deklaratywny. Nasuwa się przypuszczenie, że w wielu przypadkach to, co ankietowani nazywają „zachowywaniem zwyczajów przez rodzinę”, w rzeczywistości polega na uczestnictwie jedynie niektórych przedstawicieli rodzin w obchodach wielkiego postu i Świąt Wielkanocnych. Za hipotezą tą przemawiają również odpowiedzi respondentów na pytanie dotyczące znaczenia, jakie ich rodziny przywiązują do poszczególnych tradycji wielkanocnych.

³ Zob. komunikat CBOS *op.cit.*

⁴ Chodzi tu o takie zwyczaje, jak wypiek wielkanocnych ciast czy - w mniejszej mierze - malowanie pisanek. Pozostałe świeckie zwyczaje świąteczne zachowywane są równie często we wszystkich typach środowisk zamieszkania.

KTÓRE TRADYCJE WIELKOPOSTNE I WIELKANOCNE SĄ WAŻNE DLA RODZIN?

Podobnie jak w ubiegłym roku zapytaliśmy ankietowanych o to, które zwyczaje i praktyki religijne mają szczególne znaczenie dla ich rodziny. Opinie na ten temat są mniej stabilne niż te, które dotyczą przestrzegania poszczególnych tradycji. W porównaniu z ubiegłorocznym pomiarem zmalał bowiem odsetek badanych podkreślających wartość, jaką stanowi dla ich rodzin zachowanie postu, a także święcenie pokarmów i udział w rezurekcji. Przybyło natomiast osób, które wskazują z jednej strony na znaczenie udziału w obchodach Triduum Paschalnego oraz przystąpienia do spowiedzi wielkanocnej, z drugiej zaś - na wagę zwyczajów wzmacniających przede wszystkim więzi międzyludzkie, tzn. obyczaju dzielenia się z rodziną święconym jajkiem oraz wysyłania osobom bliskim życzeń świątecznych.

Tabela 2

Do których z wymienionych zwyczajów, praktyk religijnych przywiązuje się w Pana(i) rodzinie szczególną wagę? Proszę wymienić nie więcej niż trzy najważniejsze zwyczaje lub praktyki.	Wskazania respondentów według terminów badań	
	III '98	III '99
	w procentach	
Poświęcenie pokarmu w Wielką Sobotę (tzw. święcone)	42	37
Dzielenie się z najbliższymi święconym jajkiem	31	35
Przystąpienie do spowiedzi wielkanocnej	30	33
Zachowanie postu w Wielki Piątek	37	32
Przestrzeganie postu w środę popielcową	30	27
Udział w rezurekcji (porannej mszy w Wielką Niedzielę)	24	20
Udział w rekolekcjach wielkopostnych	13	15
Nawiedzenie Grobu Pańskiego w Wielki Piątek lub Sobotę	15	14
Udział w kościelnych obchodach Triduum Paschalnego	10	14
Wysyłanie kartek z życzeniami świątecznymi	8	13
Malowanie pisanek	10	11
Poświęcenie palemki w Niedzielę Palmową	11	10
Posypanie głowy popiołem w środę popielcową	7	8
Obchodzenie zwyczaju śmigusa-dyngusa w tzw. lany poniedziałek	7	8
Udział w nabożeństwie drogi krzyżowej lub gorzkich żalów	6	7
Domowy wypiek tradycyjnych wielkanocnych ciast, np. mazurków	4	5
Trudno powiedzieć	2	2

Nadal jednak spośród tradycji wielkanocnych stosunkowo najważniejsze dla polskich rodzin jest święcenie pokarmów w Wielką Sobotę, dzielenie się z najbliższymi święconym jajkiem oraz - w mniejszym stopniu - udział w rezurekcji, natomiast spośród praktyk wielkopostnych największą wagę przywiązują one do spowiedzi wielkanocnej oraz zachowania postu w Wielki Piątek i w środę popielcową. Pozostałe praktyki religijne i zwyczaje nie mają dla ogółu społeczeństwa specjalnego znaczenia, mimo że - jak wynika z deklaracji badanych - większość rodzin je zachowuje.

W odniesieniu do wszystkich tradycji wielkopostnych i wielkanocnych daje się zaobserwować, że powszechność ich przestrzegania w większości rodzin nie oznacza przypisywania im szczególnej wartości.

Tabela 3

Wielkopostne i wielkanocne praktyki religijne i zwyczaje	Odsetek respondentów wymieniających dany zwyczaj (praktykę) jako szczególnie ważny dla rodziny	Odsetek respondentów deklarujących, że ich rodziny przestrzegają danego zwyczaju (praktyki)
Poświęcenie pokarmu w Wielką Sobotę (tzw. święcone)	37	93
Dzielenie się z najbliższymi święconym jajkiem	35	94
Przystąpienie do spowiedzi wielkanocnej	33	83
Zachowanie postu w Wielki Piątek	32	93
Przestrzeganie postu w środę popielcową	27	90
Udział w rezurekcji (porannej mszy w Wielką Niedzielę)	20	74
Udział w rekolekcjach wielkopostnych	15	75
Nawiedzenie Grobu Pańskiego w Wielki Piątek lub Sobotę	14	83
Udział w kościelnych obchodach Triduum Paschalnego	14	70
Wysyłanie kartek z życzeniami świątecznymi	13	93
Malowanie pisanek	11	80
Poświęcenie palemki w Niedzielę Palmową	10	85
Posypanie głowy popiołem w środę popielcową	8	75
Obchodzenie zwyczaju śmigusa-dyngusa w tzw. lany poniedziałek	8	86
Udział w nabożeństwie drogi krzyżowej lub gorzkich żalów	7	62
Domowy wypiek tradycyjnych wielkanocnych ciast	5	86

Zestawienie opinii dotyczących znaczenia wielkopostnych i wielkanocnych tradycji oraz ich przestrzegania nasuwa przypuszczenie, że dla znacznej części polskich rodzin samo zachowanie tradycji jest wystarczające - nie przywiązują one większej wagi do treści, jakie ona niesie. Może to świadczyć o powierzchownym traktowaniu przez ogół społeczeństwa wielkopostnych i wielkanocnych praktyk religijnych i zwyczajów. Zrozumiałe, że znacznie mniej powierzchownie traktują je rodziny osób systematycznie praktykujących, których przedstawiciele częściej niż inni przyznają, że dla ich rodzin szczególną wartość ma większość wielkopostnych i wielkanocnych praktyk religijnych⁵. Osoby niepraktykujące lub sporadycznie biorące udział w praktykach religijnych większą niż inne wagę przywiązują natomiast do świeckiego wymiaru świąt⁶. Mimo odnotowanych różnic, we wszystkich grupach społecznych znacznie więcej badanych deklaruje przestrzeganie przez ich rodziny tradycji wielkopostnych i wielkanocnych, aniżeli przyznaje, że mają one dla nich szczególną wartość.

Odpowiedzi respondentów na kolejne pytanie odzwierciedlają ich osobisty stosunek do Świąt Wielkanocnych.

CZYM SĄ DLA POLAKÓW ŚWIĘTA WIELKANOCNE?

Wielkanoc jest dla współczesnych Polaków przede wszystkim świętem rodzinnym oraz przejawem tradycji. Religijny wymiar tego najważniejszego chrześcijańskiego święta podkreśla nieco mniej niż połowa społeczeństwa. Trzeba jednak zaznaczyć, że niewielu Polaków traktuje Wielkanoc głównie jako okazję do wypoczynku i spotkań z przyjaciółmi, a zupełnie sporadycznie kojarzy się ona z mozolnymi, świątecznymi przygotowaniem czy też z jedzeniem i piciem. Obraz ten w zasadzie nie zmienia się od roku '94, jedynie ostatnio (lata '98 i '99) odnotowujemy częstsze niż dotychczas akcentowanie rodzinnego charakteru świąt.

⁵ Takich jak: spowiedź wielkanocna, zachowanie postu w środę popielcową, uczestnictwo w obchodach Triduum Paschalnego oraz w rekolekcjach i nabożeństwach wielkopostnych, a także nawiedzenie Grobu Pańskiego i uczestnictwo w rezurekcji.

⁶ To znaczy do przestrzegania zwyczaju dzielenia się z najbliższymi święconym jajkiem, a także do śmigusa-dyngusa, wysyłania kartek świątecznych i domowego wypieku tradycyjnych ciast.

Tabela 4

Czym dla Pana(i) są Święta Wielkanocne? Czy są one przede wszystkim:	Wskazania respondentów według terminów badań			
	III '94	III '97	III '98	III '99
	w procentach			
- świętem rodzinnym	63	61	69	69
- miłą tradycją	50	50	53	50
- przeżyciem religijnym	49	53	46	48
- wypoczynkiem, przerwą w pracy	12	15	12	12
- okazją do spotkań z przyjaciółmi	9	9	9	9
- kłopotem i wysiłkiem związanym ze świątecznymi przygotowaniem	9	5	3	5
- okazją do jedzenia i picia	3	2	2	3
- czymś innym	1	1	1	1

Badani mogli wybrać nie więcej niż dwie odpowiedzi.

Traktowanie Wielkanocy przede wszystkim jako święta rodzinnego dominuje prawie we wszystkich grupach społecznych. Wyjątek stanowią jedynie osoby uczestniczące w praktykach religijnych kilka razy w tygodniu. Dla większości z nich Wielkanoc jest przede wszystkim przeżyciem religijnym (67%), a następnie świętem rodzinnym (59%), znacznie rzadziej zaś - miłą tradycją (31%). W żadnej innej kategorii badanych nie odnotowujemy tak religijnego stosunku do świąt, a relatywnie najbardziej zbliżoną postawę zajmują te grupy, które wprawdzie akcentują przede wszystkim rodzinny charakter świąt, ale jednocześnie bardziej podkreślają ich wymiar religijny niż tradycyjny. Należą do nich ankietowani, którzy zazwyczaj raz w tygodniu uczestniczą w praktykach religijnych, a także deklarują prawicową orientację polityczną. Spośród grup społeczno-demograficznych są to częściej kobiety niż mężczyźni, osoby powyżej 45 roku życia, w tym emeryci, a także renciści, mieszkańcy wsi i małych miast, badani z podstawowym wykształceniem, najgorzej sytuowani. Święta Wielkanocne stosunkowo często wiążą się z przeżyciem religijnym w środowisku rolników, ale także - choć nieco rzadziej - w środowisku kadry kierowniczej i inteligencji.

Religijny charakter świąt najrzadziej akcentują, co zrozumiale, osoby w ogóle niepraktykujące. Jest to jedyna grupa, która traktuje Wielkanoc w sposób skrajnie świecki,

przede wszystkim jako święto rodzinne (63%) oraz miłą tradycję (48%), a także okazję do wypoczynku (28%) i spotkań z przyjaciółmi (17%) i dopiero na piątym miejscu - jako przeżycie religijne (14%). Stosunkowo najbardziej zbliżone nastawienie do Wielkanocy odnotowujemy wśród badanych sporadycznie praktykujących, o lewicowej orientacji politycznej. Cechuje ono również osoby zamieszkałe w najbardziej zurbanizowanych środowiskach dużych miast i wielkich aglomeracji, o najwyższej pozycji materialnej, zarówno przedstawicieli grupy pracujących na własny rachunek poza rolnictwem i pracowników umysłowych niższego szczebla, jak i robotników niewykwalifikowanych oraz bezrobotnych. Trzeba podkreślić, że świeckim stosunkiem do Wielkanocy wyróżnia się także ogół młodzieży, a szczególnie środowisko uczniów i studentów. Przedstawiciele tych grup doceniają przede wszystkim rodzinny i tradycyjny aspekt świąt, znacznie rzadziej niż inni przeżywają je w wymiarze religijnym i stosunkowo często akcentują ich walor wypoczynkowy.

Z deklaracji respondentów wynika, że wielki post i Wielkanoc obchodzone są przez większość polskich rodzin zgodnie z wielowiekową chrześcijańską tradycją oraz polskim obyczajem przekazywanym z pokolenia na pokolenie. Spośród tradycji wielkanocnych stosunkowo najważniejsze dla polskich rodzin jest święcenie pokarmów w Wielką Sobotę, dzielenie się z najbliższymi święconym jajkiem oraz - w mniejszym stopniu - udział w rezurekcji. Z praktyk wielkopostnych natomiast najważniejsza okazuje się spowiedź wielkanocna oraz zachowanie postu w Wielki Piątek i w środę popielcową. Pozostałe praktyki religijne i zwyczaje nie mają dla ogółu społeczeństwa specjalnego znaczenia, mimo że - jak wynika z deklaracji - większość rodzin je zachowuje. Zestawienie opinii dotyczących

znaczenia poszczególnych tradycji oraz ich przestrzegania nasuwa przypuszczenie, że dla znacznej części polskich rodzin samo zachowanie tradycji jest wystarczające - nie przywiązują one większej wagi do treści, jakie ona niesie. Może to świadczyć o powierzchownym traktowaniu przez ogół społeczeństwa wielkopostnych i wielkanocnych praktyk religijnych i zwyczajów.

Wielkanoc jest dla współczesnych Polaków przede wszystkim świętem rodzinnym oraz przejawem tradycji. Religijny wymiar tego najważniejszego chrześcijańskiego święta podkreśla nieco mniej niż połowa społeczeństwa. Trzeba jednak zaznaczyć, że niewielu Polaków traktuje Wielkanoc głównie jako okazję do wypoczynku i spotkań z przyjaciółmi, a zupełnie sporadycznie kojarzy się ona z mozolnymi, świątecznymi przygotowaniami, jedzeniem i piciem.

Opracowała
Bogna WCIÓRKA

A N E K S

Tabela 1. Które z wymienionych na tej karcie praktyk religijnych i zwyczajów wielkopostnych oraz wielkanocnych są zachowywane w Pana(i) rodzinie? 1 - Przestrzeganie postu w środę popielcową; 2 - Posypanie głowy popiołem w środę popielcową; 3 - Udział w rekolekcjach wielkopostnych; 4 - Przystąpienie do spowiedzi wielkanocnej; 5 - Udział w nabożeństwie drogi krzyżowej lub gorzkich żalów; 6 - Poświęcenie palmki w Niedzielę Palmową; 7 - Udział w kościelnych obchodach Triduum Paschalnego (w Wielki Czwartek, Piątek lub Sobotę); 8 - Zachowanie postu w Wielki Piątek

(%)

	1	2	3	4	5	6	7	8	Liczba osób
Ogółem	90	75	75	83	62	85	70	93	1065
Płeć									
Mężczyźni	88	70	72	79	60	80	65	91	505
Kobiety	93	80	78	87	64	89	74	94	560
Wiek									
18-24 lat	88	74	71	83	56	86	70	95	152
25-34	90	73	72	81	59	82	68	91	187
35-44	88	68	76	80	55	85	64	91	219
45-54	91	79	73	85	64	86	69	94	199
55-64	92	80	82	84	75	89	78	94	135
65 lat i więcej	93	79	80	85	68	83	74	93	172
Miejsce zamieszkania									
Wieś	96	81	88	93	75	90	80	97	392
Miasto do 20 tys.	91	86	84	89	70	87	79	95	128
20 - 100 tys.	93	76	78	86	59	85	72	95	223
101 - 500 tys.	86	71	64	76	53	82	59	90	196
501 tys.i więcej mieszk.	76	50	41	52	34	73	39	76	125
Wykształcenie									
Podstawowe	94	81	83	89	73	92	80	95	325
Zasadnicze zawodowe	91	78	79	86	68	87	72	94	309
Średnie	89	72	70	81	53	81	62	92	344
Wyższe	82	56	53	59	38	67	51	81	87
Grupa społ.-zaw. pracujący									
Kadra kier., inteligencja	87	63	66	67	44	82	56	88	67
Prac.umysł.niż.szczebla	89	70	66	80	47	75	60	91	102
Pracownicy fiz.- umysł.	88	77	85	89	52	86	77	94	97
Robotnicy wykwalifikowani	92	78	75	90	69	89	67	92	104
Robotnicy niewykwalifik.	92	84	81	88	73	91	81	97	52
Rolnicy	99	87	97	95	82	100	75	100	53
Pracujący na własny rach.	75	42	44	53	41	76	44	83	43
Bierni zawodowo									
Renciści	96	82	81	88	77	91	76	97	130
Emeryci	91	76	77	82	64	82	72	91	212
Uczniowie i studenci	89	78	68	82	64	75	67	91	72
Bezrobotni	85	70	73	84	57	89	70	94	87
Gospodynie domowe i inni	92	80	82	85	70	89	76	96	46
Dochody na jedną osobę									
Do 275 zł	92	84	86	90	75	93	79	97	225
276 - 399	92	84	85	88	69	92	78	96	156
400 - 549	93	80	78	89	67	86	69	93	214
550 - 799	92	75	71	80	58	79	66	92	139
Powyżej 799 zł	76	55	44	62	33	70	44	83	111
Ocena własnych war. mater.									
Złe	91	80	79	85	67	88	72	95	375
Średnie	91	74	79	87	64	84	72	93	457
Dobre	90	71	63	72	52	82	61	89	232
Udział w prakt. religijnych									
Kilka razy w tygodniu	85	83	83	83	82	83	83	88	64
Raz w tygodniu	98	89	89	96	75	92	83	99	592
Kilka razy w miesiącu	96	69	72	88	57	89	66	96	157
Kilka razy w roku	80	55	55	61	36	76	43	86	164
W ogóle nie uczestniczy	51	25	20	30	20	48	27	57	88
Poglądy polityczne									
Lewica	83	65	63	72	46	76	56	87	262
Centrum	92	77	76	85	61	87	73	93	288
Prawica	93	80	80	85	71	88	77	96	255
Trudno powiedzieć	94	78	83	90	71	88	72	95	259

Tabela 1 cd. 9 - Nawiedzenie Grobu Pańskiego w Wielki Piątek lub Sobotę; 10 - Malowanie pisanek; 11 - Domowy wypiek tradycyjnych wielkanocnych ciast, np. mazurków; 12 - Poświęcenie pokarmu w Wielką Sobotę (tzw. święcone); 13 - Udział w rezurekcji (porannej mszy w Wielką Niedzielę); 14 - Dzielenie się z najbliższymi święconym jajkiem; 15 - Obchodzenie zwyczaju śmigusa-dyngusa w tzw. lany poniedziałek; 16 - Wysyłanie kartek z życzeniami świątecznymi

(%)

	9	10	11	12	13	14	15	16	Liczba osób
Ogółem	83	80	86	93	74	94	86	93	1065
Płeć									
Mężczyźni	80	76	87	93	73	94	86	94	505
Kobiety	86	83	85	94	75	94	86	93	560
Wiek									
18-24 lat	78	78	87	94	83	94	90	95	152
25-34	78	80	90	91	71	93	90	96	187
35-44	80	86	82	94	70	94	89	93	219
45-54	86	82	89	97	74	96	86	94	199
55-64	90	79	86	95	82	95	85	95	135
65 lat i więcej	85	71	82	90	70	94	72	88	172
Miejsce zamieszkania									
Wieś	88	81	92	96	87	94	87	93	392
Miasto do 20 tys.	89	84	89	94	87	95	90	93	128
20 - 100 tys.	83	80	88	95	73	95	83	97	223
101 - 500 tys.	75	79	81	92	63	95	88	94	196
501 tys. i więcej mieszk.	72	72	67	84	40	93	78	88	125
Wykształcenie									
Podstawowe	88	78	86	96	83	95	85	92	325
Zasadnicze zawodowe	82	81	89	94	80	94	94	95	309
Średnie	81	78	85	92	67	93	80	93	344
Wyższe	75	87	80	89	48	95	84	95	87
Grupa społ.-zaw. pracujący									
Kadra kier., inteligencja	80	88	80	96	56	99	84	91	67
Prac.umysł.niż.szczebła	82	81	83	90	60	93	87	93	102
Pracownicy fiz.- umysł.	79	80	80	94	80	91	89	92	97
Robotnicy wykwalifikowani	82	76	84	95	75	96	87	98	104
Robotnicy niewykwalifik.	90	91	97	96	78	98	100	99	52
Rolnicy	90	89	95	98	93	98	92	98	53
Pracujący na własny rach.	70	84	86	91	65	92	82	87	43
Bierni zawodowo									
Renciści	92	77	87	98	81	94	85	88	130
Emeryci	84	73	82	89	71	92	74	91	212
Uczniowie i studenci	68	77	89	92	79	95	90	97	72
Bezrobotni	81	81	91	95	75	96	91	97	87
Gospodynie domowe i inni	89	81	90	96	80	94	92	97	46
Dochody na jedną osobę									
Do 275 zł	89	80	91	97	88	96	94	96	225
276 - 399	88	83	87	97	77	97	93	93	156
400 - 549	81	81	89	95	75	94	80	93	214
550 - 799	83	77	78	91	72	93	80	95	139
Powyżej 799 zł	67	70	72	84	47	93	79	91	111
Ocena własnych war. mater.									
Złe	85	80	85	96	78	96	88	93	375
Średnie	84	79	89	93	75	93	84	94	457
Dobre	77	79	80	92	66	94	85	94	232
Udział w prakt. religijnych									
Kilka razy w tygodniu	83	63	86	86	78	87	76	82	64
Raz w tygodniu	94	82	91	97	84	96	88	97	592
Kilka razy w miesiącu	83	88	84	97	74	95	88	95	157
Kilka razy w roku	67	81	80	94	58	96	88	92	164
W ogóle nie uczestniczy	39	61	70	67	33	84	72	80	88
Poglądy polityczne									
Lewica	74	82	80	88	65	96	88	94	262
Centrum	85	79	88	94	75	94	87	93	288
Prawica	87	78	90	96	79	96	84	96	255
Trudno powiedzieć	85	79	85	95	79	91	84	92	259

Tabela 2. Do których z wymienionych zwyczajów, praktyk religijnych przywiązuje się w Pana(i) rodzinie szczególną wagę? Proszę wymienić nie więcej niż trzy najważniejsze zwyczaje lub praktyki. 1 - Przestrzeganie postu w środę popielcową; 2 - Posypanie głowy popiołem w środę popielcową; 3 - Udział w rekolekcjach wielkopostnych; 4 - Przystąpienie do spowiedzi wielkanocnej; 5 - Udział w nabożeństwie drogi krzyżowej lub gorzkich żalów; 6 - Poświęcenie palemki w Niedzielę Palmową; 7 - Udział w kościelnych obchodach Triduum Paschalnego (w Wielki Czwartek, Piątek lub Sobotę); 8 - Zachowanie postu w Wielki Piątek; 9 - Nawiedzenie Grobu Pańskiego w Wielki Piątek lub Sobotę; 10 - Malowanie pisanek;

(%)

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Ogółem	27	8	15	33	7	10	14	32	14	11
Płeć										
Mężczyźni	29	8	15	30	5	10	11	35	13	11
Kobiety	26	8	15	35	9	10	16	30	14	12
Wiek										
18-24 lat	26	10	11	33	3	12	15	38	13	8
25-34	25	7	17	29	7	12	16	24	14	14
35-44	27	8	13	33	6	10	11	34	12	14
45-54	29	10	12	29	10	9	12	27	13	16
55-64	26	9	15	31	7	8	18	39	19	7
65 lat i więcej	32	7	21	41	7	8	12	35	14	5
Miejsce zamieszkania										
Wieś	31	10	19	39	8	11	17	35	13	7
Miasto do 20 tys.	24	5	15	36	10	3	15	35	18	10
20 - 100 tys.	26	6	16	29	8	9	13	33	14	15
101 - 500 tys.	29	10	12	26	4	17	9	26	13	16
501 tys.i więcej mieszk.	20	6	5	26	4	7	11	31	13	14
Wykształcenie										
Podstawowe	26	11	18	36	8	13	11	32	15	8
Zasadnicze zawodowe	29	10	15	33	9	9	16	33	10	9
Średnie	32	6	13	31	5	10	14	31	16	13
Wyższe	14	5	10	27	2	3	14	34	15	20
Grupa społ.-zaw. pracujący										
Kadra kier., inteligencja	21	6	14	33	4	7	16	36	16	15
Prac. umysł. niż. szczebla	29	8	12	33	3	10	12	29	8	15
Pracownicy fiz. - umysł.	37	8	13	36	5	10	14	27	20	7
Robotnicy wykwalifikowani	30	12	14	32	4	11	12	31	11	18
Robotnicy niewykwalifik.	34	9	18	27	11	8	7	17	11	25
Rolnicy	22	7	21	42	13	18	16	31	16	2
Pracujący na własny rach.	23	4	9	23	2	9	6	47	10	24
Bierni zawodowo										
Renciści	27	9	21	36	8	11	15	35	13	5
Emeryci	27	6	17	36	7	6	15	33	16	6
Uczniowie i studenci	21	9	11	24	1	15	22	39	14	7
Bezrobotni	33	7	14	25	15	16	8	32	11	15
Gospodynie domowe i inni	14	19	7	30	12	4	16	35	17	19
Pracuje w:										
sferze budżetowej	29	5	13	34	8	7	17	24	16	11
sekt. państw., publicznym	40	10	10	39	4	10	9	28	19	15
sp. właśc. pryw. i państwa	29	4	23	24	2	12	16	34	10	16
sekt. pryw. poza rolnict.	25	10	12	29	4	11	11	33	10	16
prywatnym gosp. rolnym	20	9	21	40	14	13	19	34	11	2
Dochody na jedną osobę										
Do 275 zł	24	12	17	31	10	15	14	28	11	10
276 - 399	27	13	14	35	10	10	14	29	11	14
400 - 549	31	3	15	37	8	9	14	33	14	10
550 - 799	28	7	16	29	4	6	19	39	17	9
Powyżej 799 zł	30	10	7	26	1	11	7	37	14	14
Ocena własnych war. mater.										
Złe	25	10	15	34	9	11	12	32	12	10
Średnie	30	6	16	35	6	10	13	32	14	10
Dobre	27	10	12	26	5	9	16	34	17	16
Udział w prakt. religijnych										
Kilka razy w tygodniu	27	14	15	42	14	6	21	27	23	10
Raz w tygodniu	32	8	19	38	7	8	19	33	16	7
Kilka razy w miesiącu	29	12	11	38	8	14	7	41	10	14
Kilka razy w roku	16	7	9	15	4	15	4	32	11	20
W ogóle nie uczestniczy	12	3	5	9	4	8	2	18	3	19
Poglądy polityczne										
Lewica	26	10	14	25	5	12	8	31	10	15
Centrum	31	3	15	36	7	10	14	29	15	11
Prawica	26	9	16	35	9	8	21	33	18	9
Trudno powiedzieć	27	12	15	34	6	11	11	37	13	9

(continued)

Tabela 2 cd. 11 - Domowy wypiek tradycyjnych wielkanocnych ciast, np. mazurków; 12 - Poświęcenie pokarmu w Wielką Sobotę (tzw. święcone); 13 - Udział w rezurekcji (porannej mszy w Wielką Niedzielę); 14 - Dzielenie się z najbliższymi święconym jajkiem; 15 - Obchodzenie zwyczaju śmigusa-dyngusa w tzw. lany poniedziałek; 16 - Wysyłanie kartek z życzeniami świątecznymi

	11	12	13	14	15	16	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	5	37	20	35	8	13	2	1057
Płeć								
Mężczyźni	5	34	19	38	11	12	2	502
Kobiety	5	40	21	33	5	14	1	556
Wiek								
18-24 lat	6	40	23	32	10	15	0	149
25-34	9	37	21	32	9	12	2	187
35-44	4	41	16	40	10	12	1	217
45-54	5	41	20	38	7	14	1	199
55-64	2	28	20	36	6	19	2	134
65 lat i więcej	3	31	21	32	4	10	4	171
Miejsce zamieszkania								
Wieś	2	32	28	26	8	6	2	391
Miasto do 20 tys.	4	37	28	33	6	17	1	126
20 - 100 tys.	6	33	20	42	10	14	1	222
101 - 500 tys.	8	42	6	43	9	19	2	196
501 tys.i więcej mieszk.	9	49	9	45	5	23	2	122
Wykształcenie								
Podstawowe	2	36	22	28	7	11	2	325
Zasadnicze zawodowe	6	33	21	41	9	12	1	306
Średnie	5	39	19	36	7	13	1	339
Wyższe	12	45	13	37	11	27	2	87
Grupa społ.-zaw. pracujący								
Kadra kier., inteligencja	5	49	17	33	2	20	0	66
Prac. umysł. niż. szczebla	10	38	16	37	11	18	0	101
Pracownicy fiz. - umysł.	5	36	25	33	11	9	0	95
Robotnicy wykwalifikowani	6	34	19	41	9	12	0	104
Robotnicy niewykwalifik.	2	48	14	44	9	12	0	52
Rolnicy	3	28	44	29	4	0	0	53
Pracujący na własny rach.	4	35	14	37	12	14	4	43
Bierni zawodowo								
Renciści	2	34	20	33	6	14	3	130
Emeryci	4	31	22	37	5	14	4	210
Uczniowie i studenci	7	46	20	33	9	15	2	72
Bezrobotni	9	35	13	28	16	12	2	85
Gospodynie domowe i inni	0	51	15	39	6	16	0	45
Pracuje w:								
sferze budżetowej	7	47	25	34	3	12	0	98
sekt. państw., publicznym	4	38	15	36	5	16	0	132
sp. własc. pryw. i państwa	11	37	22	34	14	8	0	78
sekt. pryw. poza rolnict.	4	35	17	42	11	16	1	189
prywatnym gosp. rolnym	2	33	41	30	5	0	0	60
Dochody na jedną osobę								
Do 275 zł	4	36	24	40	8	9	1	223
276 - 399	2	37	18	38	5	11	2	155
400 - 549	4	40	24	30	8	9	2	212
550 - 799	8	37	19	34	3	21	1	137
Powyżej 799 zł	7	39	11	41	13	23	1	111
Ocena własnych war. mater.								
Złe	3	38	19	38	9	13	2	373
Średnie	5	34	23	34	8	13	2	454
Dobre	8	41	17	32	7	15	1	230
Udział w prakt. religijnych								
Kilka razy w tygodniu	2	17	23	25	2	8	7	61
Raz w tygodniu	3	34	27	29	3	10	1	590
Kilka razy w miesiącu	2	42	12	37	6	10	0	157
Kilka razy w roku	7	50	8	54	16	20	1	164
W ogóle nie uczestniczy	18	36	5	47	30	36	6	85
Poglądy polityczne								
Lewica	7	38	15	41	12	21	1	262
Centrum	6	34	18	36	10	14	1	285
Prawica	2	38	25	33	5	9	0	253
Trudno powiedzieć	4	38	22	31	5	8	4	257

Tabela 3. Czym dla Pana(i) są Święta Wielkanocne? Czy są one przede wszystkim: 1 - kłopotem i wysiłkiem związanym ze świątecznymi przygotowaniem; 2 - wypoczynkiem, przerwą w pracy; 3 - miłą tradycją; 4 - przeżyciem religijnym; 5 - okazją do spotkań z przyjaciółmi; 6 - świętem rodzinnym; 7 - okazją do jedzenia i picia; 8 - czymś innym

	(%)								Liczba osób
	1	2	3	4	5	6	7	8	
Ogółem	5	12	50	48	9	69	3	1	1062
Płeć									
Mężczyźni	4	14	51	43	12	67	4	1	503
Kobiety	5	9	50	52	6	71	3	1	559
Wiek									
18-24 lat	3	20	54	32	10	71	8	0	151
25-34	8	18	50	40	14	68	2	0	187
35-44	8	13	56	39	8	70	4	1	218
45-54	4	10	48	55	8	68	2	0	199
55-64	4	6	46	55	6	73	3	2	135
65 lat i więcej	1	2	46	65	7	66	2	4	172
Miejsce zamieszkania									
Wieś	4	11	47	57	9	66	2	1	391
Miasto do 20 tys.	7	10	44	55	10	61	5	1	128
20 - 100 tys.	4	11	58	44	5	73	3	0	223
101 - 500 tys.	4	14	53	36	12	71	5	0	195
501 tys.i więcej mieszk.	7	12	47	35	8	75	5	1	125
Wykształcenie									
Podstawowe	3	10	46	52	9	71	2	2	324
Zasadnicze zawodowe	5	11	59	43	10	64	6	0	307
Średnie	6	14	48	47	8	71	2	1	343
Wyższe	5	13	47	47	9	70	3	0	87
Grupa społ.-zaw. pracujący									
Kadra kier., inteligencja	1	10	46	53	8	74	2	1	67
Prac.umysł.niż.szczebła	10	17	46	38	4	77	2	1	102
Pracownicy fiz.- umysł.	5	21	48	50	6	65	2	0	97
Robotnicy wykwalifikowani	6	16	59	42	13	61	0	0	104
Robotnicy niewykwalifik.	2	22	51	34	9	69	11	0	52
Rolnicy	0	5	58	58	11	66	2	0	53
Pracujący na własny rach.	5	20	54	34	9	73	2	0	43
Bierni zawodowo									
Renciści	4	2	47	58	10	73	1	1	130
Emeryci	2	5	47	60	6	65	3	4	211
Uczniowie i studenci	5	26	43	26	17	75	8	0	72
Bezrobotni	6	8	60	37	14	68	4	0	87
Gospodynie domowe i inni	12	0	54	53	2	67	10	0	45
Pracuje w:									
sferze budżetowej	6	9	55	57	6	62	2	0	98
sekt. państw., publicznym	8	13	51	47	5	71	1	1	132
sp. właśc. pryw. i państwa	4	27	40	40	16	69	3	1	79
sekt. pryw. poza rolnict.	4	23	53	31	9	70	4	0	191
prywatnym gosp. rolnym	1	4	58	60	8	65	2	0	60
Dochody na jedną osobę									
Do 275 zł	7	13	42	49	11	70	5	1	225
276 - 399	4	10	56	50	9	66	2	1	156
400 - 549	3	11	50	54	9	64	2	1	212
550 - 799	3	9	56	53	4	69	3	0	138
Powyżej 799 zł	3	15	50	38	13	70	6	1	111
Ocena własnych war. mater.									
Złe	6	9	44	53	7	72	3	2	374
Średnie	5	13	52	45	10	67	4	0	456
Dobre	3	14	58	44	9	67	2	0	231
Udział w prakt. religijnych									
Kilka razy w tygodniu	3	6	31	67	8	59	7	8	63
Raz w tygodniu	3	9	48	61	7	69	1	0	591
Kilka razy w miesiącu	4	9	57	38	11	77	3	0	157
Kilka razy w roku	11	16	60	21	9	68	7	1	164
W ogóle nie uczestniczy	7	28	48	14	17	63	7	2	87
Poglądy polityczne									
Lewica	7	15	58	33	9	70	4	0	262
Centrum	7	10	55	46	9	65	4	0	286
Prawica	2	10	43	62	9	67	2	2	255
Trudno powiedzieć	3	12	44	50	8	74	2	2	258